

mérni, milyen magasra korbácsolják honfitársaiban a rablóöztönöket a zsidótörvények. A fasizmus valódi veszélyét sem tudta belátni emiatt.⁹

A Teleki-kormány politikai és katonai intézkedései nyomán a zsidó közösségekben demográfiai és strukturális átrendeződés ment végbe, és a zsidóság egész sor új társadalmi és gazdasági problémával szembesült. A magyarországi zsidó közösség történetét ebben az időszakban sok körülmény befolyásolta, de mind közül valószínűleg Kárpátalja visszacsatolása, a második zsidótörvény és Észak-Erdély visszatérése az anyaországba bizonyult a leginkább meghatározónak.

Kárpátalja visszacsatolása

1939. február 16-án a köztudottan angolbarát Teleki váltotta föl a nyíltan németbarát Imrédyt, de sok politikai megfigyelő várakozásai ellenére ez a személycsere nem hozott számottevő változást sem belpolitikailag, sem pedig az ország külpolitikájában. Az új kormány¹⁰ és programja alapjában nem sokban különbözött az Imrédyétől. Ugyanez állt Teleki zsidópolitikájára is. Miniszterelnökségének első hetei azzal teltek el, hogy az Imrédy által beterjesztett második zsidótörvényt a parlamenttel elfogadtassa.

A külpolitikában Magyarország nemzeti érdekeit kívánta előmozdítani, ami elsősorban abból állt, hogy Trianon revíziójára törekedett, és egyszerre akart engedékeny lenni Németország iránt és nem kelteni bizalmatlanságot a Nyugatban. Realista lévén, jól látta a németek közép-kelet-európai hatalmának növekedését, befolyásuk erősödését, de tisztában volt azzal is, hogy a csehszlovák állam küszöbönálló felszámolásában Magyarország részvételére szükség van. Egyidejűleg azonban annak is jelentőséget tulajdonított, hogy biztosítsa a Nyugatot: Magyarország „kényszerűségből” működik együtt Németországgal, viszont mindenképpen megóvja nemzeti függetlenségét és szuverenitását.¹¹

Az 1938. november 2-i bécsi döntéssel Magyarország visszakapta a Felvidék egy részét, Dél-Szlovákia és a Kárpátalja nyugati felén a magyarlakta területeket. Ezt követően a magyar diplomácia napirendre tűzte egész Kárpátalja visszaszerzésének kérdését.¹² Az 1938. szeptember 29-i müncheni egyezmény a Szudéta-vidéket a Harmadik Birodalomhoz csatolta, Kárpátalja pedig a rövid életű Csehszlovák Szövetségi Köztársaságon belül autonómiát kapott. Szinte azonnal megindult a rutén-ukrán nacionalisták szervezkedése, amelyet főtisztelendő Augustin Vološin, a tartományi kormány feje bátorított¹³ és a Harmadik Birodalom támogatott. A szervezkedésnek új lendületet adott az ukrán nemzeti gár-